

Geanonimiseerde versie

Vertaling

C-665/23 - 1

Zaak C-665/23

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

9 november 2023

Verwijzende rechter:

Cour de cassation (Frankrijk)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

8 november 2023

Verzoekende partij:

IL

Verwerende partij:

Veracash SAS

[OMISSIS]

IL, [OMISSIS] tegen het arrest van de Cour d'appel de Paris (rechter in tweede aanleg Parijs, Frankrijk) van 3 januari 2022 in het geding tussen hem en de vennootschap Veracash [OMISSIS], verweerster in cassatie.

Verzoeker voert tot staving van zijn cassatieberoep twee cassatiemiddelen aan.

[OMISSIS]

[procedure]

Feiten en procedure

- 1 Volgens het bestreden arrest [OMISSIS] heeft de vennootschap Veracash, bij wie IL een goudrekening had geopend, op 24 maart 2017 een nieuwe opname- en

betaalpas naar zijn adres gezonden. Aangezien IL de pas niet had aangevraagd of ontvangen en er van 30 maart tot en met 17 mei 2017 dagelijks geld van zijn rekening is opgenomen zonder dat hij daarvoor toestemming had gegeven, heeft hij de vennootschap Veracash gedagvaard met het verzoek om terugbetaling en betaling van een schadevergoeding.

- 2 Zijn vordering is in eerste aanleg en in hoger beroep afgewezen, met name op grond dat hij zich niet kon beroepen op artikel L. 133-18 van de code monétaire et financier (Frans monetair en financieel wetboek) omdat hij de litigieuze transacties niet „onverwijld” en „onmiddellijk” aan Veracash had gemeld.

Overzicht van de toepasselijke bepalingen

- 3 De toepasselijke bepalingen zijn die welke golden op het tijdstip van de omstreden opnamen, die hebben plaatsgevonden van 30 maart tot en met 17 mei 2017.

Richtlijn 2007/64/EG van 13 november 2007

- 4 Richtlijn 2007/64/EG van 13 november 2007 betreffende betalingsdiensten in de interne markt tot wijziging van de richtlijnen 97/7/EG, 2002/65/EG, 2005/60/EG en 2006/48/EG, en tot intrekking van richtlijn 97/5/EG, bevat een artikel 56, met als opschrift „Plichten van de betalingsdienstgebruiker met betrekking tot betaalinstrumenten”, dat luidt als volgt:

„1. De betalingsdienstgebruiker die gemachtigd is om een betaalinstrument te gebruiken, voldoet aan de volgende verplichtingen:

- a) hij gebruikt het betaalinstrument overeenkomstig de voorwaarden die op de uitgifte en het gebruik van het betaalinstrument van toepassing zijn, en
- b) hij stelt de betalingsdienstaanbieder, of de door laatstgenoemde gespecificeerde entiteit, onverwijld in kennis wanneer hij zich rekenschap geeft van het verlies, de diefstal of onrechtmatig gebruik van het betaalinstrument of van het niet-toegestane gebruik ervan.

2. Voor de toepassing van lid 1, onder a), neemt de betalingsdienstgebruiker, zodra hij een betaalinstrument ontvangt, in het bijzonder alle redelijke maatregelen om de veiligheid van de gepersonaliseerde veiligheidskenmerken ervan te waarborgen.”

- 5 Artikel 58 van deze richtlijn, met als opschrift „Kennisgeving van niet-toegestane of foutieve betalingstransacties”, luidt:

„De betalingsdienstgebruiker die zich rekenschap geeft van een niet-toegestane of foutieve betalingstransactie welke aanleiding geeft tot een vordering, met inbegrip van een vordering krachtens artikel 75, verkrijgt alleen rectificatie van zijn betalingsdienstaanbieder indien hij hem onverwijld en uiterlijk dertien maanden

na de valutadatum van de debitering kennisgeeft van de bewuste transactie, tenzij de betalingsdienstaanbieder, in voorkomend geval, de informatie betreffende die betalingstransactie niet overeenkomstig titel III heeft verstrekt of ter beschikking heeft gesteld.”

- 6 Artikel 60 van die richtlijn, met als opschrift „Aansprakelijkheid van de betalingsdienstaanbieder wegens niet-toegestane betalingstransacties”, bepaalt:

„1. De lidstaten zorgen ervoor dat, onverminderd artikel 58, de betalingsdienstaanbieder van de betaler, in geval van een niet-toegestane betalingstransactie, de betaler onmiddellijk het bedrag van de niet-toegestane betalingstransactie terugbetaalt en, in voorkomend geval, de betaalrekening die met dat bedrag was gedebiteerd, herstelt in de toestand zoals die geweest zou zijn mocht de niet-toegestane betalingstransactie niet hebben plaatsgevonden.

2. Aanvullende financiële compensatie kan worden vastgesteld overeenkomstig het recht dat van toepassing is op het tussen de betaler en zijn betalingsdienstaanbieder gesloten contract.”

- 7 Artikel 61 van die richtlijn, met als opschrift „Aansprakelijkheid van de betaler wegens niet-toegestane betalingstransacties”, luidt als volgt:

„1. In afwijking van artikel 60 draagt de betaler tot een bedrag van ten hoogste 150 EUR het verlies met betrekking tot niet-toegestane betalingstransacties dat voortvloeit uit het gebruik van een verloren of gestolen betaalinstrument of, indien de betaler heeft nagelaten de veiligheid van de gepersonaliseerde veiligheidskenmerken ervan te waarborgen, uit onrechtmatig gebruik van een betaalinstrument.

2. De betaler draagt alle verliezen die uit niet-toegestane betalingstransacties voortvloeien, indien deze zich hebben voorgedaan doordat hij frauduleus heeft gehandeld of opzettelijk of met grove nalatigheid een of meer verplichtingen uit hoofde van artikel 56 niet is nagekomen. In dergelijke gevallen is het in lid 1 van dit artikel bedoelde maximumbedrag niet van toepassing.

3. In gevallen waarin de betaler niet frauduleus of opzettelijk zijn verplichtingen uit hoofde van artikel 56 heeft verzaakt, kunnen de lidstaten de in de leden 1 en 2, van dit artikel bedoelde aansprakelijkheid beperken, met name rekening houdend met de aard van de gepersonaliseerde veiligheidskenmerken van het betaalinstrument en met de omstandigheden waarin het is verloren, gestolen of onrechtmatig werd gebruikt.

4. Na de kennisgeving overeenkomstig artikel 56, lid 1, onder b), heeft het gebruik van het verloren, gestolen of wederrechtelijk toegeëigende betaalinstrument geen financiële gevolgen voor de betaler, tenzij deze frauduleus heeft gehandeld.

5. Indien de betalingsdienstaanbieder nalaat om overeenkomstig artikel 57, lid 1, onder c), passende middelen beschikbaar te stellen waarmee te allen tijde kennisgeving kan worden gedaan van verlies, diefstal of wederrechtelijke toe-eigening van een betaalinstrument, is de betaler niet aansprakelijk voor de financiële gevolgen die uit het gebruik van dat betaalinstrument voortvloeien, tenzij hij frauduleus heeft gehandeld.”

Frans recht

8 Richtlijn 2007/64/EG is in nationaal recht omgezet bij ordonnance n° 2009-866 du 15 juillet 2009 relative aux conditions régissant la fourniture de services de paiement et portant création des établissements de paiement (ordonnantie nr. 2009-866 van 15 juli 2009 betreffende de voorwaarden voor het aanbieden van betalingsdiensten en betreffende de oprichting van betalingsinstellingen), waarbij met name de artikelen L. 133-17, L. 133-18, L. 133-19 en L. 133-24 van de code monétaire et financier zijn ingevoerd, waarin de bepalingen van de artikelen 56, 58, 60 en 61 van de richtlijn zijn overgenomen.

9 Artikel L. 133-17, I, van de code monétaire et financier, zoals gewijzigd bij deze ordonnantie, bepaalt dat „[w]anneer de betalingsdienstgebruiker zich rekenschap geeft van het verlies, de diefstal, het onrechtmatig gebruik of het niet-toegestane gebruik van het betaalinstrument of de daarmee verband houdende gegevens, hij zijn betalingsdienstaanbieder of de door laatstgenoemde gespecificeerde entiteit daarvan onverwijld in kennis stelt, zodat het instrument kan worden geblokkeerd.”

10 Artikel L. 133-18 van dit wetboek luidt:

„Indien de gebruiker overeenkomstig artikel L. 133-24 kennisgeeft van een niet-toegestane betalingstransactie, betaalt de betalingsdienstaanbieder van de betaler onmiddellijk het bedrag van de niet-toegestane transactie aan die betaler terug en herstelt hij in voorkomend geval de betaalrekening die met dat bedrag was gedebiteerd in de toestand zoals die zou zijn geweest indien de niet-toegestane betalingstransactie niet had plaatsgevonden.

De betaler en zijn betalingsdienstaanbieder kunnen bij overeenkomst een aanvullende compensatie overeenkomen.”

11 Artikel L. 133-19 van dat wetboek bepaalt:

„I. – In geval van een niet-toegestane betalingstransactie als gevolg van verlies of diefstal van het betaalinstrument draagt de betaler, vóór de in artikel L. 133-17 bedoelde kennisgeving, de verliezen in verband met het gebruik van dat instrument tot een maximum van 150 EUR.

De betaler is echter niet aansprakelijk voor een niet-toegestane betalingstransactie zonder gebruik van het gepersonaliseerde veiligheidskenmerk.

II. – De betaler is niet aansprakelijk indien de niet-toegestane betalingstransactie is uitgevoerd door onrechtmatig gebruik van het betaalinstrument of de daarmee verband houdende gegevens buiten medeweten van de betaler.

Evenmin is hij aansprakelijk in geval van vervalsing van het betaalinstrument indien de betaler op het tijdstip van de niet-toegestane betalingstransactie in het bezit was van zijn instrument.

III. – Tenzij hij frauduleus handelt, draagt de betaler geen financiële gevolgen indien de betalingsdienstaanbieder niet voorziet in passende middelen waarmee kennisgeving kan worden gedaan om het betaalinstrument overeenkomstig artikel L. 133-17 te blokkeren.

IV. – De betaler draagt alle verliezen als gevolg van niet-toegestane betalingstransacties indien die verliezen het gevolg zijn van frauduleus handelen van de betaler of indien hij opzettelijk of door grove nalatigheid niet heeft voldaan aan de verplichtingen van de artikelen L. 133-16 en L. 133-17.”

12 Ten slotte is in artikel L. 133-24 van dat wetboek bepaald:

„De betalingsdienstgebruiker geeft zijn betalingsdienstaanbieder onverwijld en uiterlijk dertien maanden na de valutadatum van de debitering kennis van een niet-toegestane of foutieve betalingstransactie. Bij gebreke van kennisgeving binnen deze termijn vervalt zijn recht, tenzij de betalingsdienstaanbieder hem de informatie betreffende die betalingstransactie niet overeenkomstig hoofdstuk IV van titel 1 van boek III heeft verstrekt of ter beschikking heeft gesteld.

Behalve in gevallen waarin de gebruiker een natuurlijke persoon is die handelt voor andere dan professionele doeleinden, kunnen de partijen besluiten om af te wijken van dit artikel.”

Beoordeling van de middelen

Eerste onderdeel van het tweede middel

Uiteenzetting van het middel

13 IL beklagt zich erover dat in het arrest is geoordeeld dat er geen gronden waren om vennootschap Veracash ertoe te veroordelen om hem 794,513 gram goud of, bij gebreke daarvan, de waarde in euro terug te betalen, en dat al zijn andere vorderingen werden afgewezen, aangezien „de betalingsdienstgebruiker zijn betalingsdienstaanbieder onverwijld en uiterlijk dertien maanden na de valutadatum van de debitering kennisgeeft van een niet-toegestane of foutieve betalingstransactie. Bij gebreke van kennisgeving binnen deze termijn vervalt zijn recht, tenzij de betalingsdienstaanbieder hem de informatie betreffende die betalingstransactie niet [OMISSIS] heeft verstrekt of ter beschikking heeft

gesteld; dat de Cour d’appel in casu heeft geoordeeld dat IL zich niet kon beroepen op de bepalingen van artikel L. 133-18 van de code monétaire et financier, daar de betalingsdienstgebruiker een niet-toegestane betalingstransactie „onverwijld” en „onmiddellijk” aan de aanbieder moet melden en IL niet heeft aangetoond dat hij aan deze verplichting heeft voldaan, aangezien hij op 23 mei 2017, bijna twee maanden na de eerste betwiste opname, een betwistingsformulier aan Veracash had toegezonden, terwijl de gebruiker van een bankpas dertien maanden na de valutadatum van de debitering de tijd heeft om deze melding te doen; dat de Cour d’appel met zijn arrest inbreuk heeft gemaakt op artikel L. 133-24 van de code monétaire et financier, in de versie van voor de wijziging bij ordonnantie nr. 2017-1252 van 9 augustus 2017.”

Antwoord van de Cour de cassation

Ontvankelijkheid van het middel

- 14 [OMISSIS].
- 15 [OMISSIS].
- 16 Het middel is [OMISSIS] ontvankelijk.

Gegrondeerdheid van het middel

- 17 De beslechting van het geschil hangt af van de vraag of de betalingsdienstaanbieder kan weigeren het bedrag van een niet-toegestane transactie terug te betalen wanneer de betaler de transactie weliswaar binnen dertien maanden na de valutadatum van de debitering heeft gemeld, maar hiermee heeft gedraald, zonder dat deze vertraging het gevolg is van opzet of grove nalatigheid zijnerzijds.
- 18 [IL], verzoeker, betoogt primair dat de betalingsdienstgebruiker vanaf de valutadatum van de debitering dertien maanden de tijd heeft om dit te melden.
- 19 Vennootschap Veracash, verweerster, antwoordt dat de wetgever de gebruiker in artikel L. 133-24 van de code monétaire et financier weliswaar heeft verplicht om een niet-toegestane transactie onverwijld te melden, maar dat hij door het instellen van een termijn van dertien maanden een dubbele termijn heeft willen invoeren en de termijn van dertien maanden een uiterste termijn is. Gelet op de belangen die op het spel staan, voegt zij daaraan toe dat met deze bepaling werd beoogd om van de gebruiker van de dienst, zodra hij een onregelmatigheid ontdekt, te eisen dat hij onmiddellijk reageert door de dienstverlener hiervan op de hoogte te brengen.
- 20 De op het geschil toepasselijke bepalingen van de code monétaire et financier moeten worden uitgelegd overeenkomstig de artikelen van richtlijn 2007/64/EG, die bij die bepalingen zijn omgezet in Frans recht.

- 21 De Cour de cassation (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Frankrijk) stelt vast dat een letterlijke lezing van artikel 58 van richtlijn 2007/64/EG tot de conclusie kan leiden – zoals de Cour d’appel heeft geoordeeld – dat de betalingsdienstaanbieder de terugbetaling van het bedrag van een niet-toegestane betalingstransactie mag weigeren op de enkele grond dat de betalingsdienstgebruiker hem dit laattijdig heeft gemeld, ook al is dit binnen de termijn van dertien maanden gebeurd. De Cour de cassation merkt op dat die uitlegging steun vindt in overweging 31 van deze richtlijn, waarin ten eerste staat te lezen dat „[de] betalingsdienstgebruiker die zich rekenschap geeft van een niet-toegestane of foutieve betalingstransactie welke aanleiding geeft tot een vordering, [...] [alleen rectificatie] verkrijgt van zijn betalingsdienstaanbieder indien hij hem onverwijld en uiterlijk dertien maanden na de valutatatum van de debitering kennisgeeft van de bewuste transactie” en ten tweede dat „[om] de risico’s en gevolgen van niet-toegestane of foutieve betalingstransacties te beperken, [...] de betalingsdienstgebruiker de betalingsdienstaanbieder zo spoedig mogelijk in kennis [moet] stellen van betwistingen in verband met vermeende niet-toegestane of foutieve betalingstransacties [...]. Indien deze kennisgevingstermijn wordt nageleefd door de betalingsdienstgebruiker, moet hij de desbetreffende vorderingen binnen de verjaringstermijnen overeenkomstig het nationale recht kunnen instellen”.
- 22 Een dergelijke uitlegging lijkt echter moeilijk verenigbaar met artikel 61, lid 2, van richtlijn 2007/64/EG, waarin is bepaald dat de betaler slechts alle verliezen als gevolg van niet-toegestane betalingstransacties draagt, met andere woorden dat hij zijn recht op terugbetaling slechts verliest, indien hij met name opzettelijk of door grove nalatigheid een of meer verplichtingen uit hoofde van artikel 56 van die richtlijn niet is nagekomen, waaronder de verplichting om de betalingsdienstaanbieder onverwijld in kennis te stellen van het verlies, de diefstal of onrechtmatig gebruik van het betaalinstrument of van het niet-toegestane gebruik ervan. Indien de betalingsdienstaanbieder van de betaler hoe dan ook niet verplicht is om de betaler het bedrag van een niet-toegestane betalingstransactie terug te betalen die laatstgenoemde hem laattijdig heeft gemeld, is het namelijk niet langer van belang of deze laattijdige melding opzettelijk dan wel door grove nalatigheid is veroorzaakt.
- 23 Bij de uitlegging van artikel 58 van richtlijn 2007/64/EG in zijn arrest van 2 september 2021, CRCAM (C-337/20, punt 36), heeft het Hof van Justitie van de Europese Unie geoordeeld dat „een gebruiker die zijn betalingsdienstverlener niet binnen de dertien maanden na de niet-toegestane debitering kennis heeft gegeven van een niet-toegestane transactie, die aanbieder niet aansprakelijk kan stellen – ook niet op basis van het gemene recht – en bijgevolg geen terugbetaling van die niet-toegestane transactie kan verkrijgen”, maar heeft het zich niet uitgesproken over de gevolgen van de niet-nakoming door de betaler van de verplichting om zijn betalingsdienstaanbieder onverwijld in kennis te stellen van het feit dat hij een niet-toegestane betalingstransactie heeft vastgesteld.

- 24 Hoewel de Cour de cassation het nut inziet dat de betaler ertoe wordt aangezet de nodige zorgvuldigheid te betrachten bij het informeren van zijn betalingsdienstaanbieder, is het in het licht van artikel 61, lid 2, van richtlijn 2007/64/EG van mening dat de Uniewetgever niet elke vertraging, ongeacht de omstandigheden, heeft willen bestraffen door de betaler zijn recht op terugbetaling volledig te ontnemen. De Cour de cassation neigt ertoe deze richtlijn aldus uit te leggen dat buiten het geval van frauduleus handelen van de betaler en het geval van een signalering na het verstrijken van de termijn van dertien maanden, het feit dat de betaler zijn betalingsdienstaanbieder pas laat in kennis stelt van het verlies, de diefstal, het onrechtmatige gebruik of het niet-toegestane gebruik van zijn betaalinstrument, geen gevolgen heeft voor zijn recht op terugbetaling van de verliezen die zijn veroorzaakt door niet-toegestane transacties die een onmiddellijke signalering niet had kunnen verhinderen, en dat de betaler slechts het recht op terugbetaling mag worden ontzegd voor de verliezen die zijn veroorzaakt door niet-toegestane transacties die door een onmiddellijke signalering hadden kunnen worden vermeden, op voorwaarde dat de laattijdige melding het gevolg is van opzet of grove nalatigheid zijnerzijds.
- 25 Aangezien de precieze uitlegging van de artikelen 56, 58, 60 en 61 van richtlijn 2007/64 EG echter niet vanzelfsprekend is, moet de behandeling van de zaak worden geschorst en moeten de in het dictum van dit arrest gestelde prejudiciële vragen aan het Hof van Justitie worden voorgelegd.

de Cour de cassation

RECHTDOENDE,

gelet op artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie,

verzoekt het Hof van Justitie van de Europese Unie om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:

„1) Moeten de artikelen 56, 58, 60 en 61 van richtlijn 2007/64/EG van 13 november 2007 betreffende betalingsdiensten in de interne markt tot wijziging van de richtlijnen 97/7/EG, 2002/65/EG, 2005/60/EG en 2006/48/EG, en tot intrekking van richtlijn 97/5/EG, aldus worden uitgelegd dat de betaler het recht op terugbetaling van het bedrag van een niet-toegestane transactie wordt ontzegd wanneer hij zijn betalingsdienstaanbieder laattijdig in kennis heeft gesteld van de niet-toegestane betalingstransactie, ook al heeft hij deze transactie binnen dertien maanden na de valutadatum van de debitering gemeld?

2) Indien de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord, kan het recht op terugbetaling dan alleen aan de betaler worden ontzegd indien de melding opzettelijk laattijdig is gedaan of het gevolg is van grove nalatigheid van de betaler?

3) Indien de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord, verliest de betaler dan het recht op terugbetaling van alle niet-toegestane transacties of enkel van die welke hadden kunnen worden voorkomen indien de melding niet laattijdig was gedaan?"

[OMISSIS]

WERKDOCUMENT